سیاسەتی ئیسرائیل لە شەڕەکانی غەززە و لوبناندا کۆتاییەکی ڕوونی نییە!.. عوسمانی حاجی مارف

لە سەعاتەکانی دوای ڕاگەیاندنی کوژرانی یەحیا سنوار بەرپرسی مەکتەبی سیاسی بزوتنەوەی حەماس، چەند ناوچەیەک لە کەرتی غەززە گەمارۆدراو کەوتە بەر بەردومانی چڕەوە و کوشتاری خەڵکی مەدەنی نەوەستا. تەواو بەپێچەوانەی ئەوانەی باوەڕیان وابوو دوای تیرۆری سنوار شەڕ کۆتایی دێت و ژیان ئاسایی دەبێتەوە. دڕندەیی و ستراتیژی ناتانیاهۆ بە داگیرکاری و وەستانەوەی بەرامبەر چارەنوسی فەلەستین، لەوە واوەترە بە تیرۆری سەرکردەکانی حەماس و حزبوڵڵا، بەردمان و کوشتارو شەڕی وێرانکەر ڕاگرێت، یان بە ئاسانی دەست لە هەڕەشەکانی بەرامبەر ئێران هەڵبگرێت. بەداخەوە شەڕەکە نەوەستاوە و کوشتار بەردەوامەو لەهەمانکاتدا ئەگەری فراوانکردنەوەی شەڕەکە ئەگەرێکی زیاترە.

کوشتنی سنوار هیوای بەهەندێک دا کە ڕەنگە ڕێگە خۆش بکات بۆ زیندووکردنەوەی دانوسان بەئامانجی گەیشتن بە ڕێککەوتنێک، گوایە بایدن لەمێژە هەوڵی ئاگربەست لە غەززە و ئازادکردنی بارمتەکان دەدات، بەڵام دەرئەنجامێکی لەوشێوەیە بەهیچ شێوەیەک دڵنیا نییە. ئەمەش لە لێدوانەکانی بایدن دا ڕەنگدەداتەوە کە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ڕوبەڕوی کێشەی یەک لە دوای یەک و ئاڵۆز دەبنەوە.

هەروەها پلانی ناتانیاهۆ زیاتر بۆ پاراستنی ئیسرائیلە بۆ دوای جەنگ، تاگەر ئیسرائیل سەرکەوتنی گەورەتریش بەدەست بهێنێت، هەوڵئەدات بەشی باکووری غەززە لە ژێر داگیرکاری هەمیشەیی ئیسرائیلدا بهێڵێتەوەو دەستەیەکی حوکمڕانی دامەزرێنن کە حەماس لەخۆنەگرێت، بەڵام بزوتنەوەی حەماس دوای ساڵێک لە ئۆپەراسیۆنە سەربازیە چڕەکان هێشتا چالاکە. تا ئێستا ١٠١ بارمتەی ئیسرائیلیان ڕادەست نەکردۆتەوە.

پلانی ناتانیاهۆ لە باکووری کەرتی غەززەدا سەپاندنی گەمارۆیەکی تەواوە، کە داوادەکات هەموو هاوڵاتیانی مەدەنی غەززە ناوچەکە بەجێبهێڵن، هەموو ئەو کەسانەی کە لەم ناوچە سەربازیە وێرانکراوە داخراوانەدا ماونەتەوە، بە شەڕکەری دوژمن هەژمار بکرێن و دەرگای

هاوکاریان لێداخرێت. هێزەکانی ئیسرائیل ناوچەیەکی بەرفراوانی باکووری غەززەیان گەمارۆداوە و داخستنی ڕێگاکان ڕێگری لە گەیاندنی پێداویستییەکان بە خەڵکی ناوچەکە دەکات، تا فەلەستینییەکانی غەززە ناچاربن ناوچەکە بەجێبهێڵن و چۆلی کەن بە ئیسرائیلییەکان.
ئامانجی سەرەکی حکومەتی ئیسرائیل لە غەززە کۆتاییهێنانە بە حەماس، گەر ئەو کۆتاییهێنانەی حەماس لەسەر کوشتاری تەواوی دانیشتوانی غەززە بکەوێت، دەست ناپارێزێت، چونکە ناتانیاهو باش دەزانێت تا وەڵام بەکێشەی دامەزراندنی دەوڵەتی فەلەستین نەداتەوە، کە نایەوێت بیداتەوە، زمینەی دووبارە بوژانەوەی حەماس هەیەو خاوەنی بنکەی فراوانی پشتیوانی جەماوەرییە لەنێو دانیشتوانی فەلەستیندا.
ئیسرائیل لە مانگی سێپتەمبەری ڕابردوودا بە فەرمی ڕایگەیاندوە، کۆتاییهێنان بە هێرشەکانی حزبوڵڵا بۆ سەر باکووری ئیسرائیل ئامانجێکی شەڕەکەیەتی. بەڵام بە دوای تیرۆرکردنی بەشێک لە سەرکردەکانی حزبوڵڵا، پلانێکی دیاریکراوی ڕۆشنی نییە. دەیانەوێت ناوچەیەکی پاراستن لە دیوی سنوری لوبنانیش دابمەزرێنن، کە حیزبوڵڵا و گرووپە چەکدارەکانی دیکەی فەلەستین وەک حەماس نەتوانن چالاکی تێدا بکەن.
لە کاتێکدا کە لەشکرکێشی ئیسرائیل بۆ سەر لوبنان بە هێواشی بەرەوپێش دەچێت، بەڵام پلانێکی رۆشنی بۆ پاراستنی ناوچەی پارێزراو نەخستەتەڕوو، جگە لەوەی بەردەوام دەبێت لە پەسەندکردنی فشارە سەربازییەکان دژی حزبوڵڵا لە لوبنان، تا ئەوکاتەی تواناکانی ئەو گروپە بە شێوەیەکی بەرچاو کەم دەبنەوە یان لەناو دەچن .
ئەگەر ناتانیاهو ڕایبگەیەنێت کە دواجار لە غەززە یان لوبنان دەکشێتەوە، ئەوا مەترسی لەدەستدانی پشتیوانی ڕاستی توندڕەو دەبێت، بەمەش لایەنگرانی ڕاستی ناوەڕاست لەدەست دەدات و مەیلی وەستانەوەی ئۆپۆزسیۆنێک لە بەرامبەر خۆیدا دەجوڵێنێت، کە دواتر ئەو ئۆپۆزسیۆنە سوود لە ماندوێتی سەردەمی جەنگ وەردەگرن لە بەرامبەر ناتانیاهودا.
لایەنە ڕاست توندڕەوەکان زیاتر پشتگیری لەو بژاردەیە دەکەن و ئاواتەخوازن بە نیشتەجێکردنی ئیسرائیلییەکان لەغەززەدا، هەروەها فراوانکردنی نیشتەجێبونی ئیسرائیلییەکان لە باشووری لوبنان بە دەستەبەرکردنی ناوچەیەکی پارێزراو.
ناتانیاهو مێژوویەکی دوور و درێژی تۆمارکرد لە پشتگوێخستنی بڕگەکانی ڕێککەوتنەکانی ئۆسلۆ و یاسا نێودەوڵەتییەکان، بە پەسەندکردنی نیشتەجێبونەکان لە کەناری ڕۆژئاوادا، بە بێئەوەی

بەڕوونی سیاسەتی کۆنترۆڵکردنی هەمیشەیی بەسەر ئەو ناوچانەدا ڕابگەیەنێت. بۆیە ئەم سیاسەتە زیاتر بەوە وەسف دەکرێت کە کاریگەری لەسەر یەکلایکردنەوەی کۆتایی هێنان بە چاوەڕوانکردنی نێوان فەلەستینییەکان و ئیسرائیلییەکاندا دەهێنێت، کە نیشتەجێکردنی ئیسرائیلییەکان لەو ناوچانەی بۆ پارستنی ئیسرائیل پێویستیانە لای ناتانیاهو و ڕاسترەوە توندرەوەکان مەسەلەیەکی براوەیە.

ئیسرائیل بەردەوام دەبێت لەسەر ئاراستەی داگیرکارییەکی سەربازی کراوە لە غەززە، کە کۆنترۆڵکردنی سنوورەکانی لەگەڵ میسر و غەززە لەخۆدەگرێت، ئەمەش وادەکات گواستنەوەی فەرمی دوای جەنگ بۆ کۆنترۆڵکردنەوەی فەلەستین لە کەرتی غەززە لەلایەن هەر هێزێکی فەلەستینییەوە قورس بێت. لەم نێوەندەدا پێدەچێت ئیسرائیل درێژە بە ستراتیژی هەڵکوتانەسەر و کشانەوە بدات بە بەکارهێنانی هێزێک کە لە هەزار بۆ چوار هەزار سەرباز پێکهاتووە، نەک ئەو یەکە بچوکانەی کە تایبەتمەندی ئۆپەراسیۆنە سەربازییەکانین لە کەناری ڕۆژئاوادا.

لەکاتێکدا ئەم ستراتیژە لە داگیرکردنی کەرتی ڕۆژئاوا لەلایەن ئیسرائیلەوە جێبەجێدەکرێت، بەڵام حکومەتی ئیسرائیل بەشێوەیەکی یاسایی وەک داگیرکاری پێناسەی ناکات. لەبری ئەوە وەک بەردەوامی ئۆپەراسیۆنی شەڕێکی درێژخایان کە لە دژی یاخیبونێکی ناوخۆی ئیسرائیل ئەژماری دەکات و حکومەتەکەی لەو یاخیبوونە دەپارێزێت، بەڵام ئەم ستراتیژە دەبێتەهۆی ئەوەی کە گواستنەوەی دەسەڵات لە دوای شەڕی غەززە قورس بێت، چونکە پێناچێت حەماس بەبێ قایلبوونی پێگەیەک لە دەسەڵاتی غەززەدا بە ئاگربەست ڕازی بێت، لە لایەکی تریشەوە پێدەچێت ئیدارەی ناتانیاهۆ ئامانجەکانی جەنگی خۆی لە لوبنان بە فراوانی بهێڵێتەوە تا ئەوکاتەی کە بتوانێ حزبوڵڵا گۆشەگیرکات.

ئەم ئامانجە لەگەڵ وێرانکردنی بەربڵاوی ژێرخانی سەربازی و مەدەنی لە باشووری لوبنان دەبێت، بەئەوەی ناوچەکە نەگونجاو بێت بۆ جێگیرکردنی هەر هێزێکی میلیشیایی. دواتریش بەوشێوەیە سود لە دانوسان وەردەگرێت. ئەمەش ئیسرائیلیش پابەند دەکات بە بەردەوامی ململانێیەکی سەربازی ئاشکرا لە باشووری لوبنان لەگەڵ حزبوڵڵادا، تا دواتر بە چارەسەری دیپلۆماسی یان داڕمانێکی شکستخواردوی یەکێک لە لایەنەکان کۆتایی دێت، ئەم دۆخەش کۆتاییەکەی نادیارە.

توندڕەوانی نێو حکومەتی ئیسرائیل بەبێ سیاسەتێکی دیاریکراو هەوڵدەدەن ئەجێنداکانیان بۆ نیشتەجێکردنی ئیسرائیلییەکان لەغەززە و ئاسایکردنەوەی بنیاتنانی نیشتەجێبون لە باشووری لوبنان بەرەو پێش بەرن. ئەمەش پەیوەندییەکانی ئیسرائیل لەگەڵ ئەمریکا و وڵاتانی عەرەبی زیاتر ئاڵۆز دەکات.

ئاسایکردنەوەی بیرەکەی نیشتەجێبوونی ئیسرایلیەکان لە کەناری ڕۆژئاوا و کەرتی غەززە ساڵانێکی زۆری خایاندووە لە کۆمەڵگەی ئیسرائیلدا، پاش دەیان ساڵ لە فراوانبوون و گۆڕانکاری لەڕای گشتیدا، زۆربەی ئیسرائیلیەکان گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە نیشتەجێبوونەکان بە تایبەتی لە کەناری ڕۆژئاوا، لە هەر ڕێککەوتنێکی کۆتایدا لەگەڵ فەڵەستینیەکان هەمیشەیی دەبن، واتە دەبێت فەلەستینیەکان بەشێک بن لە ئیسرائیل.
بەوپێیەی حکومەتی ئیسرائیل وردەکاری سیاسەتی نیشتەجێکردنی خۆی لە غەززە یان لوبنان ناخاتەڕوو، پێدەچێت لایەنگرانی ڕاستی توندڕەو و بەشێک لە وەزیرەکان لایەنگری بە پێشخستنی ئامانجی نیشتەجێبوون لە هەردوو ناوچەکەدا بکەن، بە ئەم نەخشەیەش بەیان گرنگ نیە شەڕەکە چەند دەخایەنێت و پێیان گونجاو نیە دانوسان بکرێت.
نەبوونی هیچ سیاسەتێکی ڕوونی حکومەتی ئیسرائیل لە چۆنیەتی نیشتەجێکردن ئیسرائیلیەکان لە غەززەو لابردنی فەلەستینیەکان، بەو مانایەیە کە بەگەڕانەوەی دانیشتوانی ئیسرائیل بۆ غەززە، دەبێتە هۆی ئاوارەبوونی هەمیشەیی فەلەستینیەکان لەو ناوچانەدا.
لە کاتێکدا پێدەچێت بەهۆی درێژکێشانی شەڕەکە لە ماوەیەکی نزیکدا نیشتەجێبوونەکان لە باشووری لوبنان لەنێو بەشێکی زۆری ئیسرائیلیەکاندا بە ناپەسەند بمێننەوە، بەڵام لایەنگرانی نیشتەجێبوون، هەوڵدەدەن باشووری لوبنان وەک ئامانجێکی داهاتووی داگیرکاری و نیشتەجێبوون لە گوتاری گشتیدا ئاسایی بکەنەوە، بەتایبەت کە شەڕی لوبنان بەردەوامە، لەملاشەوە نەک هەوڵێکی عەمەلی و جدی لە ئەمریکاوە ڕۆژئاوا بۆ کۆتایی ئەم شەڕە نەخراوەتەڕوو، بەڵکو پێداگری بۆ پشتیوانی لە ئیسرائیل و تاوانەکانی ڕێچکەیەکی بەردەوامە. لەهەمانکاتدا ململانێی زلهێزەکانی دنیا، تائێستا ڕەنگدانەوەیەکی وەها نیشان نادات کە دۆخەکە بەرەو کۆتایی ئەم شەڕە بێت، واتە دەتوانین بڵێین کۆتایی ئەم شەڕە ڕوون نیە، مەگەر گەورەبوون و فراوانبوونەوەی فشارێکی بەرفراوانی ناڕەزایەتی جەماوەری جیهانی بەر بەم کارەسات و هەرشانەی ئیسرائیل بگرێت.

عوسمانی حاجی مارف